

ADANA'DA ASKER UĞURLAMA VE KARŞILAMA TÖRENLERİ

ASKER AĞITLARI, TÜRKÜLERİ, ŞİİRLERİ , MANİLERİ

Doç. Dr. Erman ARTUN*

Askere Uğurlama ve Karşılama Törenleri : (K.1, K.2, K.3, K.4, K.7, K.9, K.11, K.12, K.13

Türk halkı askerliği kutsal bir görev sayar. Askerlik çağına gelmiş delikanlının askere yolcu edilmesi, askerlik dönüşü karşılanması bir gelenektir. Askerlik, delikanlının askere gideceğinin belli olmasından , askere uğurlanmasından, şiirlere konu olmasından, ardından ağıt yakılmasından, gönderdiği mektuplara , karşılanmasına kadar geleneği olan bir geçiş dönemidir. Her törende olduğu gibi askerliğin etrafında da bir adetler, inanmalar, pratikler zinciri oluşmuştur.

Türkiye'de askerliğini yapmamış insan yarım insan sayılır. Askerlik bir eğitim yuvası olarak görülür, insan hayatının bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu nedenle askere gönderme, karşılama asker mektupları köylerde önemlidir; gururlanılır, ağlanır, duygulanılır.

Köyde gençleri askere uğurlamak önemli bir olaydır. Askere gidecek olan delikanlı askere gitmeden on, on beş gün önce bütün işlerden el çektirilir. Delikanlı bu süre dinlenir gezer, eğlenir. Tüm tertipler son günlerinde birbirlerini evlerine davet ederek birbirlerine ziyafet çekerler. Davetlilere çerez ikram edilir, çalıp oynanır. Ailesinin maddi durumu

iyi olanlar ise davar kesip mevlit okuturlar. Askere gidecek olan delikanlı askere gitmeden önce bütün akrabalarını ve yakın dostlarını ziyarete gider. Ziyarete çıkmasa bile akraba ve yakın dostlar , genci yemeğe davet ederler. Bu yemeği veda yemeği şeklinde düzenlerler. Ziyaret ettiği akrabalar askere uğurlama sırasında belli bir miktar para verirler. Bu paranın miktarı önemli değildir, önemli olan verilmesidir. Bu bir gelenektir. Delikanlının askere gideceği yerin belli olacağı gün köydeki bütün gençler toplanarak giderler. Askere gidecek genci yalnız bırakmazlar.

Asker adayı yola çıkmadan bir veya iki gün önce davetlilerle birlikte türbe ziyaretine gidilir. Bu ziyaretlere asker adayının götürülüş amacı , askerden sağ salim gelmesi için yardım dilemektir. Delikanlı kurban adar. Bazı aileler kına törenini yönetecek kına bayraktarını çağırır, bayraktar kına yakılırken kına ve asker duası okur.¹ Askere gidecek gencin ailesinin durumu uygunsa mevlit okutur. Mevlit gencin askerliğini kazasız belasız bitirmesi için okutulur. Mevlit sırasında da bu niyetle dualar edilir. Adete göre bir kurban kesilir. Kesilen kurbandan yemekler yapılır ve gelen misafirlerle ikram edilir. Misafirlerle askere gidecek genç ilgilenir. Askere gidecek gencin

* Ç.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

askere gitmesine bir kaç gün kala sağ serçe parmağına kına yakılır. Halk kültüründe kına yakılması yaygındır. İnanişâ göre koçlara yakılan kına;Allah'a kurban etmek için; kızların saçlarına gelinin ellerine yakılan kına ;kocasına kurban etmek için; askere gidecek gencin eline yakılan kına vatana kurban etmek içindir. Kınada davul zurnayla akraba, yakın dostlar ve köyün gençleri eğlenirler. Kınaya gelenler askere gidecek gence hediyeler getirirler. Kınadan sonra askere gidecek genç ve arkadaşları köyde erkeklerin toplu halde bulunduğu yerlere giderek herkesle tek tek vedalaşır , helallik ister.

Askere gideceği gün davul zurna getirtilir, Askere gidecek delikanlının arkadaşları evin önünde oynarlar. Evden ayrılırken üç el ateş edilir. Genci şehre götürecekt araba gelin arabası gibi süslenir. Oğlanın koluna kırmızı kurdele bağlanır. Genci genellikle akşam gönderirler, otogarda herkes toplanır. Genç ailesi, yakın akrabaları, dostları ve köyün gençleri tarafından davul zurna eşliğinde uğurlanır. Gençler toplu halde halay çekerek genci oynatırlar. Vedalaşılırken gencin cebine para veya mendil konur. Delikanlının uzun süre ailesinden uzak kalacağı için her isteği yerine getirilir. Otobüse binmeden önce herkesle vedalaşır . Annesiyle vedalaşırken annesi oğluna simitten bir parça ısırttırır, simidi saklar. Simit evde bir odaya asılarak delikanlı askerden gelene kadar saklanır. Kısmetinin onu geri getireceğine inanılır. Genç askerden döndüğünde simit su da ıslatılarak kuşlar yesin diye atılır. Delikanlı eğer sözlüyse , sözlüsü ona bir mendil hediye eder. Bu dantelli mendili genç kız eliyle işler. Delikanlı bu mendili askerde kesinlikle kullanmaz, askerden geldikten sonra da saklar; bu gele-

nektir. Askere gidecek gencin durumu iyi değilse köyde para toplanarak gence asker harçlığı verilir.

Askere giden genç adaklıysa iki koç alınır; koçlardan biri mahallede diğeriyse askere gideceği kışlanın önünde kesilir. Etler fakirlere ve askerlere verilir. Bazı köylerde asker annesi saçlarına beyaz güller bezeyerek davul zurna ve zılgıtlarla yalınayak kışla önüne kadar gelerek oğluyula helalleşir. Köylerde eskiden köyün muhtarı askerlik şubesine giderek köyden askere gideceklerin listesini alır, köyde ilan ederdi. Delikanlılar da toplu halde bütün köyü gezerek vedalaşır helallik alırlardı; herkes asker adaylarına hediye verirdi.

Asker dönüşü için kurban adanmışsa kurban kesilir. Kurban eti ya eve sokulmadan fakirlere dağıtılır ya da akraba ve komşular çağırılarak yemek verilir. Son yıllarda askere gönderme ve asker karşılama törenleri daha da canlı bir biçimde yapılmaya başlanmıştır.

Adana'da Askerler Üzerine Söylenen Ağıtlar *

(Tevhide Kaya , Bozdoğan Ağıtları, Ç.Ü.Fen- Ed. Fak. Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1996,Adana)

1) Askere Giden Gençlerin Arkasından Söylenen Ağıtlar

Askere Ağıt

Hikayesi: Bekir adında bir genç , vedalaşmayı sevmeyi için , hiç kimseye veda etmeden askere gitmiş. Bekir'in habersiz askere gittiğini duyan iki çocuklu hamile eşi arkasından şu ağıdı yakmış:

Üstümdeki sırt ² büzüldü
Dizimin bağı çözüldü
Sana asker olmuş derler
Söyleycem söz hazırdı

Ankara'nın yolu hazır
İçerime çöktü hüznün
Arkandan da ağlaşıyor
Bir oğlunla bir de kızın

Medine'nin dili uzun
Evimize geldik güzün
Babasına mektup yazın
Kara kaşlı doğdu kızın

Tirenin yolu çok uzun
Evimize çöktü hüznün
Sen üzülme güzel oğlum
Baban gelecek bu güzün

Askere Ağıt

Hikayesi : Dört tane oğlu olan bir kadın , oğullarından birini asker etmiş. Oğlunu askere yolcu ederken şu ağıdı söylemiş.

Havada bulut ezgin
Ben söylerim üzgün üzgün
Kınamayın komşularım
Ağzımızın tadı bozgun

Elimi belime verdim
Birini askere saldım
Tez gelesen babamoğlu
Yenice ³ yalınız galdım

Mustafa'ya Ağıt

Hikayesi : Sekiz tane çocuğu olan bir kadının , en küçük oğlu askere gitmiş. Oğlunun askere gidişine dayanamayan kadın şu ağıdı söylemiş.

Tiren geliyor öte öte
Dumanını tüte tüte
Mustafa'yı asker ettik
İstanbul'dan daha öte

Tiren gelir güldür güldür
Tirenin tekerlekleri demir.
Oğlum seni vermez idim
Hükümetten geldi emir.

Askere Ağıt

Hikayesi :Askerdeki oğlunu çok özleyen yaşlı bir anne, oğlunu görmek için oğlunun askerlik yaptığı yere gitmiş. Bu sırada oğlu eğitimdeymiş ,komutana yaklaşarak halini arz etmiş. Bunun üzerine komutan eğitim yapan askerleri göstererek, seç bakalım bunlardan hangisi demiş , uzaktan oğlunu seçemeyen ana şu ağıdı söylemiş,

Makasım yok ki biçeyim
Makinem yok ki dikeyim
Askerler talime çıkmış
Oğlumu nasıl seçeyim.

Atları var at içinde
Nalı parlıyor kıçında ⁴
Askerler türkü söylüyor
Benim oğlum yok içinde

2) Askerden Dönen Gençlere Söylenen Ağıtlar

Askerden Dönen Gence Ağıt :

Hikayesi : Günün birinde oğlan askere gidince, oğlanın babası gelini kendine almış. Askerden eve dönen genç durumu öğrendikten sonra şu ağıdı söylemiş.

Oğlan:
Keten gömlek giymiş, yanı dizinde
Bedel ⁵ bedel benleri var yüzünde
Böyle güzel mi olur köylü kızında
Baba nerden aldın sen bu gelini

Baba:
Pınarın başında destin mi kaldı ?
Saldığım mektubu eller mi aldı ?
Oğlum el almasın diye ben aldım
Burçak burçak kokar teri gelinin

Oğlan:
Keten gömlek giymiş yakası nazik
Kollarını sıkılmış altın bilezik
Öpmeye kıyamaz, sevmeye yazık
Baba nerden aldın sen bu gelini

Baba:
Kaleden kaleye atılamadım
Terazim kırıldı tartılamadım
Ne de kahirli kahirli söylüyon
Babanın elinden kurtulamadım

Askerden Dönen Gencin Ağdı

Hikayesi : Günün birinde bir genç askere gitmiş, savaşta esir düşmüş. Askere giderken karısı hamileymiş. Yıllar sonra esareten kurtulup köye, evine gelmiş karısının koynunda yatan bir genç görmüş. Bunun üzerine aşağıdaki ağdı söylemiş ama daha sonra bu delikanlının oğlu olduğunu öğrenmiş.

Asker:
Derede arpa biçersin
Suyu pınardan içersin
Etrafını sel alınca
Nereden geçersin gelin

Gelin:
Derede arpa biçerim
Suyu pınardan içerim
Etrafını sel alınca
Köprü kurar da geçerim

Asker:
Akşamını tandır gelin
Kandilini yandır gelin
Koynunda yatan yiğidi
Şimdi bana bildir gelin

Gelin:
Akşamımı tandırmışım
Kandilimi yandırmışım
Koynumda yatan yiğidi
Öz sütümle emdirmişim

Asker:
Hastayım ata binemem
Binsem de yere inemem
Ay karanlık yol gidemem
Aç kapıyı telli gelin

Gelin:
Aşağıdan gelen tatar
Kamçısını atar tutar
Garip olan handa yatar
Yolcu isen git yoluna

Asker:
Aşağıdan gelen tatar ⁶
Kamçısını atar tutar
Garip olan nerde yatar
Aç kapıyı telli gelin

Gelin:
Hastasın ata binersin
Binsen de yere inersin
Ay karanlık yol gidersin
Yolcu isen git yoluna

Asker:
İstanbul'dan gelir ferman
Dizlerimde yoktur derman
Mehmet Çavuş sana gurban
Aç kapıyı telli gelin

Gelin:
İstanbul'dan gelse ferman
Dizlerimde vardır derman
Kolum yastık, saçım yorgan
Gel içeri Mehmet Çavuş

3 -Askerde Ölen Gençler Üzerine Söylenen Ağıtlar

Askere Ağıt

Hikayesi: Adana'nın Kadirli ilçesi- nin Mehmetli Köyünde , iki jandarma eri eşkiya takip ederken , jandarmalardan biri eşkiya tarafından vurulmuş . Arkadaşı ölen diğer jandarma arkadaşının başında şu ağdı söylemiş.

Tepe olmuş delik delik
Sebebimsin Şırşıroluk ⁷
Ne yatıyon arkadaşım
Yolumuza gitmeyek mi ?

Şurada var iki kiraz
Biri senin mezarın mı ?
Mehmetli'ye varamzsak
Taş Köprü'de ⁸ yatmayak mı ?

Ergen arkadaşım ergen
Vurulmuş da olmuş sergen ⁹
Üstüne örtmemiş yorgan
Sabah oldu kalkmayak mı

Turgut Hilmi'ye Ağt

Hikayesi : Adana'nın Kadirli İlçesinden Turgut Hilmi ,zabit olarak Galicaya cephesine gitmiş. Bu cephede çok genç yaşta şehit olmuş. Ölmeden yanındaki arkadaşına şunları söylemiş. Nasip olur memlekete varırsanız Turgut Hilmi şehit deyin .Yaşa vatan , yaşa millet.

Her tarafta yürüyüş var
Durmaz Osmanlı askeri
Şehit düşen yaralı var
Ancak o varmaz ileri

Kurşun gülle yağar durur
Kimi atar kimi tutar
Bir yaralı zabit bitap
Neferine hitap eder

Beni bitirdi arkadaş
Kolumdaki bu yareler
Benim işim bitti kardeş
Yüreğimi bu pareler

Asker Mektuplarında Şiirler

Sıla (K.14)

Adana'ya gittim başım dönüyor
Bir yudum su verin içim yanıyor
Her gören askeri deli sanıyor
Sıla delisiyim çek kara tiren

Kara tiren acı acı bağırma
Anamdan babamdan beni ayırma
Tez ulaştır beni köye duyurma
Sılamdan ayrıldım çek kara tiren

Garip anam garip garip ağlama
Ağlayıp da karaları bağlama
Kara tiren beni burda eğleme
Sılamdan ayrıldım çek kara tiren

Şubeye vardım sülüsümü aldım
Asker olduğumu yeni anladım
Sevine sevine tirene bindim
Ben de asker oldum çek kara tiren

Bayram (K.14)

Yaz gelince çayır çimen sulanır
Bir senede iki bayram dolandır
Böyle yerde ana baba aranır
Ana bayramınız mübarek olsun

Baba bensiz kurban kesmeyin
Oğlum da gelmedi diye küsmeyin
Yalvarırım mektubumu kesmeyin
Baba bayramınız mübarek olsun

Bayram gelir herkes eve çekilir
Benim boynum gurbet elde bükülür
Ah çektikçe göz yaşlarım dökülür
Bacı bayramınız mübarek olsun

Bayram gelir akrabalar gezilir
Annem babam benim için üzülür
Bayram için böyle yazı yazılır
Kardeş bayramınız mübarek olsun

Gül idim bahçenize ekildim
Buğday oldum tarlanızdan biçildim
Asker oldum aranızdan seçildim
Dostlar bayramınız mübarek olsun

Hacı'm (K.14)

Hikayesi: Genç gelin eşini askere yolladıktan sonra ardından şu şiiri söyler.

Yarimin gittiği yollar
Söylüyor yenilmez diller
Yaz gününde açan güller
Yarin kokusuna benzer
Sütü de pişirdim ılık
Ciğerim delik delik
Her gün gülüp oynuyordum
Yar gidince bana n'oluk

Gene dumanlandı dağlar
Hacı'm bana deyin dağlar
Haftada isterim mektup
Yar bakarsam gönlüm eyler

Kafasında var aklı
Alnına düşmüş kekili
Hasan'ı askere yolluyom
Kim olsun evin vekili

Suna Gelin ¹⁰

Asker oldum gidiyorum
Eyle beni Suna Gelin
Üç günde ayırdı felek
Eyle beni Suna Gelin
Suna Gelin , Suna Gelin
Bir mektup yaz gönder gelin
İzin alam sana gelem
Eyle beni Suna Gelin

Verin benim martinimi
İşte giydim potinimi
Koyun çantama tütünüm
Eyle beni Suna Gelin

Şanlı Askerim ¹¹

Bana derler, Çileli Yörük Emine
Ellere düğün bayram benim neyime
Askerim gelirse şenlik evime

Askerim askerim , şanlı askerim
Gurbette kırk yıl kalsan beklerim

Beline bağlamış palaska kemer
Silahı omuzunda nöbet tutar
Elbet benim yiğidim sılaya döner

Askerim askerim , şanlı askerim
Gurbette kırk yıl kalsan beklerim

Askerim Emine'n bekler yolunu
Mektubun gelmeyince büktüm boynumu

Nideyim ¹²

Yine yeşillendi Adana bağı
Koydular tirene yatsılar çağı
Emroldu toplandı batı ile doğu
Giderim gurbete anne nideyim
Adana'yla İstanbul'un arası

Çok şehirler geçtim yoktur sayısı
Daha bitmemiştir hasret yarası
Geçmez gurbet elde günüm nideyim

Geldik İstanbul'a gördük tramvay
Kol kol olmuş gezer bayan ile bay
Dediler askerlik oldu otuz ay
Geçmez gurbet ilde günüm nideyim

Geldik Trakya'ya kurduk mekanı
Aradım bulmadım derdim bakanı
Görmedim bir pınar kumsuz akanı
İçilmez suları sıcak nideyim

Yemeği sorarsan kereviz çıktı
Hiç yiyen bulunmaz askerler bıktı
Bölüklerin çoğu hep yere döktü
Budur Trakya'nın aşu nideyim

Asker Türküleri

Türkü (K.5)

Mudurnu'dan aldık el kadar astar
Nerde gelin görsem kocası asker
Beşikte yavrular yavrusun ister
Onun için arz ederim sılayı

Askere varınca soyun dediler
Asker elbisesi giyin dediler
Karavana tayın nedir bilmezdim
Getirdiler bize yeyin dediler

Nizamiyede gece nöbet beklerim
Sağımdan soluma silah beklerim
Mektup bekler diye posta beklerim
Onun için arz ederim sılayı

Erzurum dağında kargalar öter
Bir çarşısı var ölümden beter
Bir kepçe yoğurdu altmışa satar
Onun için acı acı söylerim

Türkü (K.6)

Altı sene askerlik yaptığım
Nöbette hastalık kaptığım
Yıkılası Halep şehrinde
Derde derman bulamam
Bahar geldi yaz geldi

Koyun meler kuzu meler
Feryadım bağırimi deler
Sultan Navruzlu aziz dağlar

Herkesin gözü Ali arar
Babam kalkar posta arar
Anam evde ciğer kavrar
Alim evde yok diye

Asker Mektuplarında Maniler

Oy demirci demirci (K.7)
Nerden aldın pirinci
Askerlerin içinde
Benim abim birinci

Dama koydum yakacak (K.9)
Şimdi tiren kalkacak
Yar askere gidiyor
Bize kim bakacak

Karpuz kestim yiyen yok (K.9)
Afiyet olsun diyen yok
Yarım askerden dönmüş
Gözün aydın diyen yok

Al çemberi pulladım (K.10)
Saçım uzun salladım
Orta boylu yarimi
Van'a asker yolladım

Ata binetim geldi (K.11)
Çayda inesim gelir
Yarım gitmiş askere
Yine göresim geldi

Sarı yorgan yüzlerim (K.12)
Üzerini düzlerim
Kınamayın komşular
Asker yolu gözlerim

Mendilimin dört ucu (K.13)
Dört ucu da turuncu
Kurban olayım yarime
Askerlik vatan borcu

Denize suya vardım (K.13)
Gelirken kuma daldım
Kara gözlü oğlumdan
İki mektup birden aldım

Sonuç :Asker uğurlama, karşılama
Türk halk kültüründe günümüzde de

sürdürülen bir gelenektir. Askerlik insan hayatında bir geçiş dönemi olması yönüyle çeşitli aşamaları yüzyıllardır tören olarak kutlanmaktadır. Askerliğe gönderme, karşılama törenleri dinsel, toplumsal ve kişiseldir. Bu törenlerde yemek yeme, ziyafet verme, adak, kurban vb. iç içedir. Bu önemli aşamanın çevresinde bir çok inanç, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel işlem kümelenerek söz konusu geçişi bağlı bulunduğu kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun biçimde yönetmektedir. Bunların hepsinin amacı da askere gidecek kişinin yeni durumunu belirlemek, kutlamak, aynı zamanda askere gidecek kişiyi askerlikte yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır. Askere yolcu etme ve karşılama çevresinde kümelenen adetler, gelenekler, törenler ve bunların içinde yer alan işlemler ve uygulamalar o yörenin geleneksel kültürünü de yansıttığı için önemlidir.

Halk kültüründe geçiş dönemleriyle ilgili inanç adet ve pratiklerin eski Türk kültürü ve inanç sistemleriyle bağlantısı vardır. Türk kültürü yeni yurt Anadolu'da yeniden şekillenmiştir. Adet ve inanmaların hayatın her döneminde insan üzerinde büyük bir yaptırım gücü vardır. Toplumsal ve kültürel değişiklikler adet ve inanmaların değişmesine neden olurlar. Adetler eski kuşaklarla yeni kuşaklar arasında bir bağlantı zinciridir. Günümüzde ritüel kökenli bir çok inanç İslamiyet'in gereğindenmiş gibi kabul edilip yaşatılmaktadır.

Adana yöresi geçmişten getirdiği kültür ve inanç izlerini barındırdığı gibi , günümüzde farklı kültür ve inançların birlikte yaşandığı yerdir. Yeni kültüre yeni dine geçildiğinde eski inançlara ait bir çok inanç şekil değiştirerek yaşama-ya devam eder. İnsanlar atalarının binlerce yıllık deneyimleri sonucunda olu-

şan inançları bazen farkında olarak, bazen de farkında olmadan korur, saklar ve gelecek kuşaklara aktarır.

Adana askere gönderme törenlerini incelediğimizde ; tören yapılması, toplu yeme içmenin olması, kurban adanması, askere gidecek delikanlıya kına bayraktarı eşliğinde kına yakılması, mevlit okutulması, askerlik duasının okutulması, kurban kesme, uğurlama sırasında davul zurna eşliğinde toplu halde yörenin halk oyunlarının oynanması, askere giden delikanlıya uğur simgesi olarak koluna kırmızı kurdele bağlanması, kismetinin askerden delikanlıyı sağ salim getirmesi için ısırttırılan simidin askerlik boyunca saklanması vd. inanç ve pratiklerini görüyoruz. Askere giden delikanlının üzerindeki kötülükleri gidereceği inancı eski inançların kalıntılarının günümüzde de sürdüğünü göstermektedir. İslami inanca dayalı pratiklerle eski inanç kalıntıları iç içedir.

İnsan hayatında askerlik , askere gideni ve geride kalanı etkiler. Askere gitme , gidip de geri gelememe olgusu ağıtlara, türkülere, maniler vd. türlere konu olmuştur. Asker mektupları , asker manileri ,askerlik hayatını yansıtır. Bu şiirlerde ; özlem, haberleşme isteği, ana baba özlemi, sitem, asker dönüşü başkasına varan sevgili, asker yolu gözleme, sıla özlemi vd. konular asker için yakılan türkülere konu olur. Adana'da her konuda ağıt yakılabilir. Ağıt yakma geleneğinde asker ağıtları önemli yer tutar. Ağıtları yakanlar genellikle geride kalan eş, ana, kardeş ve askere giden delikanlıdır.

Her yörede yapılacak bu tür çalışmalar , Anadolu'da bir çok inanç ve bunların etrafında oluşmuş uygulamaların belirlenip ortaya konması bu ritüel diye adlandıracağımız olguların Anadolu'da aldığı şekli belirlememizi sağlayacaktır. Ayrıca bu ritüellerin iç dinamiği , çalış-

ma prensipleri ortaya çıkacaktır. Askere gitme, gidip gelememe olgusu ağıtlara , türkülere , manilere vd. konu olmuştur. Asker mektupları , askerlik sürecinde önemli bir yer tutar. İnsan hayatında askerlik; askere gideni ve geride kalanları etkiler. Asker mektuplarına yazılan maniler; ayrılık , özlem ve dilekleri dile getirmesi yönüyle işlevseldir.

Bu bildirimizle Türk halk kültüründe ve halk edebiyatında askerlik konulu yapılacak bir çalışmaya katkı sağlamayı amaçladık.

Kaynak Kişiler :

- K.1 Mehmet ARNABAT ,48, üniversite, Adana.
 K.2 Duran KOÇAK, 47, üniversite, Adana.
 K.3 Şadiye MEHMETOĞLU,61, ev hanımı, öğrenimi yok, Adana.
 K.4 Fatma AVCI, 65, öğrenimi yok, Adana.
 K.5 Mehmet DURMAZ, 58, ilkokul, Adana.
 K.6 Ayşe ARLAN ; 95, öğrenimi yok, Adana.
 K.7 Ramazan AKKAYA, 24, öğrenimi yok, Adana.
 K.8 Zeynep TEKELİ, 50, öğrenimi yok, Adana.
 K.9 Ayten DEMİR , 19, lise, Adana.
 K.10 Mümine ATEŞ, 50, ilkokul, Adana.
 K.11 Binnaz İNCE, 45, ev hanımı, Adana.
 K.12 Meral GÖKTÜRK, 37, ilkokul, Adana.
 K.13 Havva ALTUĞ , 49, ilkokul, Ceyhan , Adana.
 K.14 Ahmet YILMAZ, 43, üniversite , Adana.
 K.15 Mutlu AVCI, 24, Adana Kızılkış Köyü Monoğrafisi, basılmamış lisans tezi, 1998 Ç.Ü Fen-Ed. Fak. Adana

NOTLAR:

¹Melek KETRE, Adana Halk Kültüründe Askeri Uğurlama ve Askeri Karşılama Geleneği, 3. Uluslararası Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, Adana, 1999, s.456-465

² elbise

³yeni, şimdi

⁴ayak

⁵tane

⁶Posta hizmeti gören atlı

⁷Kadirli ilçesine bağlı bir köy

⁸Kadirli ilçesinde bir köy adı

⁹sergen olmak : yere serilmek , yere yaymak

¹⁰Songül ÖZATAŞ ,Adana Türküleri, Ç. Ü. Fen- Ed. Fak. Yayınlanmamış Lisans Tezi, Adana, 1994 s.89

¹¹ÖZATAŞ, age. S. 90

¹²ÖZATAŞ, age. S. 143